

DOKTORI ÉRTEKEZÉS TÉZISEI

Varga Norbert

A KÖZTÖRVÉNYHATÓSÁGI TÖRVÉNY (1870:XLII. TC.) BEVEZETÉSE DEBRECEN ÉS SZEGED SZABAD KIRÁLYI VÁROSOKBAN (1870-1872)

DE Bölcsészettudományi Kar
2007

A köztörvényhatósági törvény (1870:XLII. tc.) bevezetése Debrecen és Szeged szabad királyi városokban (1870-1872)

Varga Norbert

egyetemi tanársegéd

Szegedi Tudományegyetem, Állam- és Jogtudományi Kar,

Magyar Jogtörténeti Tanszék

Témavezető:

Dr. Miru György

egyetemi docens

Debreceni Egyetem, Bölcsészettudományi Kar,

Történelmi Intézet

Debreceni Egyetem

2007

I.

Az értekezés célkitűzése, a téma körülhatárolása

A kiegyezést követően indulhatott el az a reformfolyamat, amelynek eredményeként az államszervezet több területén változások következtek be. Ennek szükségképpen része volt a közigazgatás átalakítása, olyan jelentős intézkedések mellett, mint pl. az igazságszolgáltatás átszervezése. Az 1867:XII. törvénycikkkel kialakított közjogi konstrukcióba kellett beilleszteni a közigazgatási szervezetet. Az uralkodó és a kormány viszonya határozta meg a végrehajtást, ami szoros összefüggésben volt a törvényhatóságok polgári rendszerének kialakításával. A vármegyék és a városok nem őrizhették meg a korábbi szervezeti felépítésüket és hatáskörüket. A városok átalakítását, amit már a reformkorban megkezdtek, be kellett fejezni, de figyelembe kellett venni a közben eltelt időszak politikai változásait.

A szélesebb áttekintés és a jobb megértés végett szükségesnek tartottam bemutatni a közigazgatási reformok előzményeit, amelyek nélkül érthetetlenek lennének a későbbi reformok és az azokhoz kapcsolódó politikai nézetek. Kezdve a reformkori előzményekkel, az 1848. évi törvényekkel, amelyek meghatározták azt a szervezeti és jogszabályi alapot, amelyen elindulhatott a közigazgatás dualizmus kori átalakítása. Ezt követően röviden utalok a neoabszolutizmus időszakának változásaira. Az átszervezési munkálatokból is kitűnik – a jegyzőkönyvek és a napilapok tudósításai alapján, – hogy a városok jogaik védelme érdekében az 1848. évi törvényekre hivatkoztak. A kiegyezés jogfolytonosságot sejtetett, ami csak részben valósulhatott meg. Ez jelent meg a köztörvényhatósági törvény azon rendelkezéseiben és jogintézményeiben, amelyek már a korábbi városi törvénytervezetek kapcsán is felmerültek. Ilyen intézkedés volt a városok feletti felügyelet gyakorlásának rendezése és a virilizmus bevezetése.

Pontosan látni kell, hogy hogyan alakult az uralkodó és a kormány, a törvényhatóságok és a kormány viszonya a parlamentáris rendszerben. A polgári kormányzatnak be kellett ékelődnie a törvényhatósági önkormányzatokba. Ez jelent meg a törvényjavaslat parlamenti vitája során is, amelynek következtében csak a jelentősebb problémákat (pl. a vármegyék és a városok együttlászabályozása, az önkormányzat terjedelme, a főispáni méltóság, a virilizmus és a szakigazgatás) emeltem ki, hiszen más tekintetben Csizmadia Andor, Kajtár István, Sarlós Béla és Stipta István már foglalkozott e kérdés országgyűlési anyagával.

Disszertációmban megpróbáltam az egyes reformtörekvések okait mindkét oldalról feltárni és bemutatni. Külön kiemelendő a kormány és a helyi szervek közötti kapcsolat

alakulása. Érzékeltetni szerettem volna, hogy ez a közigazgatási reform nemcsak politikai síkon játszódott le, hanem abban szakmai szempontok is jelentős szerepet kaptak. Igaz, nem lehet egyértelműen a mai értelemben vett szakigazgatásról beszélni, de azt mindenképp meg kell jegyezni, hogy annak nyomai már felfedezhetők.

Dolgozatom célja, hogy bemutassam Debrecen és Szeged közigazgatási szervezetének átalakítását, a reformok végrehajtása során felmerülő problémákat és rávilágítsak a helyi szintű közigazgatás helyzetére a közjogi rendszer egészén belül. Ehhez elengedhetetlennek tartottam a helyi politika alakulásának részletes elemzését. E témában a korabeli sajtó feldolgozása vezetett új kutatási eredményekre, mivel a közgyűlési jegyzőkönyvek tárgyilagosságuk miatt nem sok értékelhető adatot szolgáltatottak.

A disszertáció kereteit túlfeszítette volna, ha a szervezeti reformok mellett bemutatásra került volna a törvényhatóságok gyakorlata. A helytörténeti jelleghez ragaszkodva nem tértem ki a korabeli európai városszervezeti megoldások ismertetésére sem. Ezek a kutatási lehetőségek egyben a disszertáció továbbfejlesztését is jelentik.

A dolgozomban azonban nem lehetett kikerülni a helyi és az országos politika összekapcsolódásának bemutatását, mert az erőteljesen rányomta a bélyegét a közigazgatási reformok megvalósulására. A kormányzati politika centralizációs törekvéseivel szemben érdekes megfigyelni a helyi szintű célkitűzéseket és azok későbbi realizálódását.

Disszertációmban az 1870:XLII. tc. helyi, debreceni és szegedi szervezeti megvalósulását mutatom be. A két város kiválasztását az indokolta, hogy a törvény életbe léptetése kapcsán ne egyetlen egy törvényhatósági joggal felruházott város esete kerüljön előtérbe, hanem lehetőség nyíljon az összehasonlításra és ezáltal a probléma több szempontú megközelítésére. Az alföldi városok közül e két törvényhatóság kiválasztását az is indokolta, hogy gazdasági és politikai erejüknel fogva kiemelkedtek a korabeli municípiumok közül. Érintőlegesen foglalkoztam Arad, Kecskemét és Nagyvárad átszervezési munkálataival is, mert Szeged, Kecskemét és Arad, illetve Debrecen és Nagyvárad egy főispán irányítása alá került.

Ezért kérdésként merült fel, hogy hogyan alakult a kormány és a törvényhatóságok viszonya? Milyen intézmények öröklődtek át a korábbi városszervezeti megoldásokból? Melyek voltak a legvitatottabb kérdések a köztörvényhatósági törvény parlamenti vitája során? Hogyan érvényesült a szakigazgatás a dualizmusban? Hogyan befolyásolta a helyi politika a törvény gyakorlati megvalósulását? Milyen szervezeti megoldások jelentek meg ennek eredményeként a két városban? Hogyan zajlott le a bizottsági tagok megválasztása és a tisztújítás?

II.

Az alkalmazott módszerek vázolása

Dolgozatomban alapvetően a két város összehasonlító elemzését választottam. Pontosan bemutatva azt a fejlődési irányt, amelyet Debrecen és Szeged bejárt a közigazgatási reform kapcsán, párhuzamosan nyomon követve az átszervezés elindulásától a tisztújítás befejezéséig a közigazgatási reformokat, külön kiemelve a részfolyamatok azonos és eltérő voltát, feltárva azok okait.

A Magyar Országos Levéltárban az 1869-1872-es évekre megtalálható belügyminiszteri anyagokból (elnöki és általános iratokat) megállapítható, hogy a megyei átszervezéshez kapcsolódó források teljesebbek, míg a városok levelezéseiből és irataiból csak nagyon kevés maradt fenn. A MOL-ban leginkább csak utalásokat találhatunk a városokkal összefüggésben.

A közigazgatás átszervezésére vonatkozó források a megyei levéltárakban találhatók, sőt itt vannak meg azok a belügyminiszteri levelek, amelyek a reformokkal kapcsolatban érkeztek az egyes városokhoz.

Az átszervezés pontos megítéléséhez és bemutatásához elengedhetetlen volt az adott évekre vonatkozó törvényhatósági bizottsági jegyzőkönyvek és iratok átnézése Debrecenben, Kecskeméten és Szegeden. Ezek kivonatos bemutatását, a közigazgatási reformok fogadtatását és a helyi politikai viszonyok alakulását a korabeli napilapokból (Debrecen, Alföldi Hírlap, Szegedi Híradó, Kecskeméti Lapok) lehet megismerni.

A törvény parlamenti vitájáról fennmaradt anyagok szintén értékes adatokat, szempontokat és politikai érveket szolgáltatnak disszertációmhoz.

Természetesen a primér források elemzése mellett fontos volt az eddigi kutatások eredményeinek tanulmányozása és felhasználása. Az 1870:XLII. törvénycikkkel kapcsolatban a történészek és a jogászok a törvényhatóságok közül leginkább a vármegyékkel foglalkoztak (Stipta István, Sarlós Béla). A múltban a vármegyéknek, mint az „alkotmány védbástyái”-nak jelentősebb szerep jutott a centralizációs folyamatok ellen irányuló törekvésekben. A MOL-ban található vármegyei anyag is ezt a kutatási irányt erősítette. Ezért szerettem volna a várostörténet e korszakának kevésbé feltárt részét bemutatni.

A 19. és 20. századi alkotmány- és közigazgatási joggal foglalkozó szakemberek és kutatók (Magyary Zoltán, Kmety Károly, Ferdinandy Gejza, Kiss István, Nagy Ernő, Balogh Arthur) monográfiáikban és tankönyveikben leginkább csak a törvény rendelkezéseinek a

bemutatására hagyatkoztak, és kevesen vállalkoztak azok mélyebb elemzésére és magyarázatára.

A szabad királyi városok 1870. évi közigazgatási reformjait az egyes várostörténeti monográfiák (Gunst Péter /szerk./: Debrecen története 1849-1919. 3. Debrecen, 1997.; Gaál Endre /szerk./: Szeged története 1849-1919. 3.2. Szeged, 1991.) is csak érintőlegesen tárgyalják. Meg kell ezért említeni, hogy számos helytörténész (Ruszoly József, Stipta István, Zsuppán F. Tibor, Blazovich László, Irinyi Károly) foglalkozott már e témával.

A helytörténeti dolgozatok mellett természetesen jogtörténészek (Kajtár István, Ruszoly József, Stipta István, Máthé Gábor, Csizmadia Andor, Sarlós Béla, Nagy Ferenc) is foglalkoztak a közigazgatási reform ezen mozzanataival. A disszertáció témája miatt azonban nem lehet figyelmen kívül hagyni a történészek (Pölöskei Ferenc, Szász Zoltán, Kozári Monika, Csorba László, Miru György, Fónagy Zoltán) kutatási eredményeit sem. A dualizmus kori politikai intézményekkel foglalkozó történészek (Hanák Péter, Somogyi Éva, Pölöskei Ferenc, Gerő András, Szabó Dániel, Kozári Monika, Miru György) közül igen kevesen kutatták a közigazgatástörténet e jelentős korszakát.

A feldolgozás tehát a hiányos helytörténeti kutatások következtében nem volt könnyű, hiszen a dolgozatom témáját érintő művek többségében nem közigazgatástörténeti fogantatásúak, hanem inkább politikatörténeti és szociológiai jellegűek. A szakirodalom többsége csak a törvény megalkotásával és annak rendelkezéseinek ismertetésével foglalkozik. Ezért fontosnak tartottam a közigazgatási reform olyan mértékű megvizsgálását, amelyen keresztül választ kaphatunk arra, hogy miként realizálódott a gyakorlatban a köztörvényhatósági törvény. A két város összehasonlítása jól mutatja a helyi viszonyok alakulását és rávilágít a törvény megvalósítása kapcsán felmerült problémákra.

III.

Az eredmények tézisszerű felsorolása

A kiegyezést követő korszak megteremtette a feltételeket a polgári társadalom kialakulásához. A kormány vállalta a korábbi néhány évtized maradványait őrző közigazgatási rendszer átalakítását. Az új törvények, köztük az 1870:XLII. tc. is, a modern, liberális államberendezkedés alapjait teremtették meg. Az igazságszolgáltatási rendszer átalakításával egyidőben kezdődhetett meg a közigazgatás átszervezése.

1. Az 1870. évi törvényt megelőzően figyelhető meg néhány olyan jogintézmény, amely hatással volt a dualizmus közigazgatásának alakulására. A reformkorszaktól kezdve felmerülő tervezetek és törvények hatással voltak a köztörvényhatósági törvény tartalmára. Pontosan nyomon lehet követetni, hogy a polgári közigazgatás kialakítása nem volt minden előzmény nélküli. Már korábban rendezni szerették volna a felügyelet kérdését. A virilizmus bevezetésének gondolata is felmerült. Az 1848:XXIII. tc. jelentette azt a kiindulási alapot, amely lehetővé tette a közigazgatás megreformálását, a köztörvényhatósági törvény elfogadását.

2. Pontosan látni kell azt a közjogi berendezkedést, amelybe be kellett illeszteni a közigazgatás új rendszerét. Ezt a célt szolgálta az 1867. április 10-én kiadott rendelet, amelyben a kormány meghatározta a közigazgatási reform irányvonalát. Az „intézkvény”-nek nevezett rendeletben már érezhető a kormány azon célkitűzése, hogy a centralizáció irányába mozduljon el. Természetesen ez nem is lehetett másképp, ha figyelembe vesszük az előszentesítési jog bevezetését. Véleményem szerint a hatalompolitikai indokok jelentős mértékben befolyásolták a közigazgatási reformokat.

3. A köztörvényhatósági törvény parlamenti vitája jól példázza azt, hogy melyek voltak a leginkább aktuális kérdések. Megfigyelhető, hogy a kormánypárti és az ellenzéki képviselők igen heves harcot vívtak az egyes törvényi rendelkezések elfogadásánál. Érthető ez, hiszen mindkét fél a saját érdekeinek megfelelően akarta rendezni a törvényhatóságokat. A dolgozatban kiválasztott rendelkezések (az önkormányzati jog, főispáni intézmény bevezetése, a virilizmus stb.) voltak azok, amelyek esetében ténylegesen nyomon lehet követni, hogyan változott meg a városok szervezete és feladata.

4. Megállapítható, hogy nemcsak hatalompolitikai okok játszottak szerepet a városok átszervezésénél, hanem a szakigazgatásra való törekvés is meghatározó volt. Ugyanakkor nem lehet kijelenteni azt, hogy a szakigazgatás teljes mértékben érvényesülni tudott volna egy olyan politikai rendszerben, ahol a törvényhatóságoknak közvetíteniük kellett a kormány akaratát. A főispánok és a polgármesterek kinevezésénél jelentős szerephez jutott a szakmai

jártasság és a végzettség, hasonlóan az orvosok, a mérnökök, a tiszti ügyész és a jegyzők kinevezésénél. Álláspontom szerint a megvalósult szervezeti megoldások a korábbi közigazgatáshoz viszonyítva előrelépést jelentettek. Érvényesülni tudott a szakigazgatás, főként a helyi viszonyokat jobban ismerő városi polgárok közreműködésével. Több, célszerűnek mutakozó változtatást akartak megvalósítani. A szakigazgatás nemcsak a szervezet kialakításában mutatkozott meg, hanem a szakképzettség megkövetelésében is.

5. A törvényhatóságok definiálása és hatáskörük megállapítása sem volt egyszerű. Megoszlottak a vélemények arról, hogy mely településeket kell városnak tekinteni és melyet nem. A közjogi szakirodalomban sincs egységes álláspont e tekintetben. A hatáskörök szabályozásában pedig az önkormányzati jogok csorbítását vélték felfedezni.

6. A politikai viszonyok helyi szinten ekkor váltak igazán jelentőssé. A dualizmus korának első felében kialakuló pártszervezkedések meghatározóak voltak a közigazgatási reformok gyakorlati megvalósítása szempontjából is. Az országos politika helyi szinten történő érvényesítését nagymértékben befolyásolták a városokban kialakult különböző irányzatok, ahogyan azt a dolgozatomban is érintettem.

7. A főispánok kinevezése volt a közigazgatási reformok első jelentős mozzanata. Minden város erőteljesen tiltakozott e méltóság bevezetése ellen. Hátrányát látták és érezhették a korábbi megyei főispánok tevékenysége miatt. A város főméltósága játszotta a közvetítő szerepet a törvényhatóság és a központi hatalom között. A dualizmus közjogi berendezkedésének fenntartása és helyi szintre történő adaptálása volt a legfontosabb feladata. Ezt a gyakorlatban is meg kellett valósítani, mert ez a közjogi rendszer csak így tudott hatékonyan működni és fennmaradni.

8. A törvény másik jelentős újítása a virilizmus volt, amely nagyrészt konzerválta a tradicionális hatalmi, politikai struktúrát és a korábbi társadalmi erőket, másrészt nagyobb politikai mozgásteret nyújtott az új, vagyonos rétegek és a feltörekvő értelmiség számára. A törvény ezzel szűkítette a törvényhatóságok képviseleti alapjait. A városokban általában többségbe kerültek azok a gazdagabb személyek, akiknek érdekében állt a dualizmus rendszeréből eredő gazdasági, politikai célok helyi szintű érvényesítésének közvetítése. A kormány hatalmi politikájában nemcsak a főispánokra, hanem a virilisekre is támaszkodhatott. Úgy gondolom, hogy erre a főispán egymagában nem is lett volna képes. A kormány befolyást akart szerezni a törvényhatósági bizottságban is. A legtöbb állami adót fizetőknek a bizottságba való bekerülése révén a kormánypártiak többségben lehettek a városokban. Ez azonban nem mindenhol valósult meg. Természetesen jól látták ezt az ellenzéki politikusok is.

9. Az átszervezési munkálatokat a főispán felügyelete alatt kellett kidolgozni. A kormány már a reformtervek megvalósításánál biztosítani akarta célkitűzéseinek érvényesülését. Ezért nevezték ki olyan gyorsan a főispánokat. A szervező bizottságok legfontosabb feladata a szervezeti szabályzat megállapítása, a választókerületek létrehozása és a virilizmus nevének rögzítése volt.

Mindkét városban azonos módon haladtak az események. Az egyik leglényegesebb eltérést a városi tanács szervezetének kialakításánál figyelhetjük meg. Debrecenben külön gazdasági és közigazgatási tanácsot akartak létrehozni, amelyet azonban a „belügyér” elvetett. Mindkét város két leíratot kapott. Az első általánosságban a közigazgatási szervezetet érintette, míg a második az árvaszékre vonatkozott. A szegedi tervszöveggel kevesebb gond volt, azt a belügyminiszter dicséretben is részesítette. Debrecenben az átszervezési munkálatokat csak pár hónap késéssel tudták befejezni. A kormány nagyon jól látta, hogy az átszervezés az egyik legjelentősebb esemény, amelynek irányítását nem engedheti ki a kezéből.

10. A városok reformmunkálatainak tényleges realizálódása a szervezeti szabályzatokban testesült meg. Megpróbálták a helyi viszonyokat figyelembe venni. Mindkét város szabályzatában rögzítették a testületi szervekre (a bizottságra, a tanácsra) vonatkozó szabályokat. Ezeken kívül még a hivatalok (az árvaszéki, a tisztiorvosi, az adó, az erdészeti, a mérnöki stb.) legfontosabb feladatait is pontosan meghatározták. A jogszabályi alapot nemcsak az 1870:XLII. tc. jelentette, hanem az egyes szakigazgatásra vonatkozó rendelkezések is. Ezek képezték a közigazgatási reformok igazi célját, hiszen a szervezeti szabályzatok elfogadását követően kerülhetett sor a törvényhatósági bizottsági tagok megválasztására.

11. A törvényhatósági bizottság megalakításában jelentős szerepe volt a helyi és az országos politikának. A tagok megválasztását mindkét városban nagy érdeklődés övezte, hiszen itt tudott fellépni a helyi lakosság a kormány törekvéseivel szemben. A virilizmus mellett összehangolt együttműködésre volt szükség a városokban, hogy ellensúlyozni tudják a központi hatalom célkitűzéseit. Debrecenben az ellenzék győzedelmeskedett, míg Szegeden a kormánypártiak kerültek többségbe. A bizottság politikai összetételéről pontos adatok nem maradtak fenn, hiszen erre csak következtetni lehet a napilapok tudósításaiból.

12. A törvényhatósági bizottságok alakuló ülését követően került sor a tisztújítások megtartására. Erre a főispán jelentős befolyással rendelkezett kijelölési joga révén. A polgármesterek megválasztásával, egyik városban sem csalódtak. Pálffy Ferenc és Kovács Lajos már korábban is részt vett a helyi közéletben. Megállapítható, hogy a legfontosabb

tisztviselői állásokat olyan helyi személyek töltötték be, akik már dolgoztak a közigazgatásban. A tisztújítás számított a közigazgatási reform befejező mozzanatának.

Dolgozatom célja, hogy bemutassa az 1870:XLII. tc. helyi szintű megvalósítását. Ezen keresztül érzékeltetni szerettem volna a dualizmus korának egyik legfontosabb közigazgatási problémáját. A városokban közel azonos módon mentek végbe a közigazgatási reformok.

Véleményem szerint az önkormányzat jelentősége éppen az volt, hogy a törvényhatósági jogú város ügyeit saját maga intézze. A közigazgatásnak önállónak kellett volna lennie, különösen a politikától kellett volna magát függetlenítenie. A helyi ügyek elintézésében a pártállásnak nem lehetett volna szerepe. Ez azonban a közjogi helyzet miatt nem valósulhatott meg.

A kormány csak politikai helyzetének megerősítésére törekedett. Ez szükséges volt ahhoz, hogy célkitűzéseit ne csak helyi szinten, hanem a törvényhozásban, a közfeladatok ellátásában is érvényesíteni tudja. Ugyanazt a függőségi viszonyt figyelhetjük meg a központi és a helyi szervek között, mint a király és a kormány között. Az állam közjogi berendezkedése erősen rányomta a bélyegét a helyi viszonyok alakulására. Ez a kettősség a dualista államszervezet minden szintjén jellemző volt.

A kiegyezés a közigazgatásban is alapvető változásokat eredményezett és átalakította annak egész rendszerét. A kormány közigazgatási célja az volt, hogy megóvja a dualizmus államberendezkedését a jogszabályokon keresztül, amely úgy vélem megtörtént a köztörvényhatósági törvénnyel. A törvényhatóságok legfontosabb feladata az volt, hogy mint középszintű közigazgatási egységek, a város mindennapi életét irányítsák, alkotmányvédő szerepük megtartása mellett.

Összehasonlítva vizsgáltam a két törvényhatósági jogú város reformjait, amelyre eddig még nem volt példa a helytörténeti szakirodalomban. Külön figyelmet fordítottam az előzményeknél azokra az intézményekre, amelyek valamilyen formában, a dualizmus időszakában is továbbéltek. Kiemeltem azokat a problémákat, amelyek felmerültek a köztörvényhatósági törvény gyakorlati megvalósításával kapcsolatban, miközben megpróbáltam érzékeltetni a kormány és a városok célkitűzéseit. Ez az időszak a várostörténelem egy igen elhanyagolt korszaka, amelynek következtében a disszertációmban bemutatott közigazgatási reformok hasznos adatokkal szolgálhatnak a dualizmus korának megítéléséhez. Ezt a városszervezetet a későbbi törvények (pl. 1886:XXI. tc.) kis mértékben módosították, így az a polgári demokratikus forradalomig fennmaradhatott.

IV. Publikációk jegyzéke *

Idegen nyelvű tanulmányok:

1. *The Framing of the First Hungarian Citizenship Law (Act 50 of 1879) and the Acquisition of Citizenship.* Hungarian Studies, vol. 18., 2004. 127-153.
2. *The Most Important Regulations of the Citizenship Law in the Late 18th and the 19th Centuries in France.* Miskolc, Studia Iurisprudentiae Doctorandorum Miskolciensium VI/2. 353-370.

Magyar nyelvű tanulmányok:

3. *A magyar állampolgársági jog történetére vonatkozó irodalom áttekintése.* Miskolc, Doktoranduszok Fóruma, 2002: A Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Karának szekciókiadványa, 2002. 309-313.
4. *A köztörvényhatóság létrehozásának előzményei az 1870:XLII. tc. alapján Debrecen szabad királyi városban.* Collega, 2002. 64-68.
5. *A távollét intézménye a magyar állampolgársági jogban, különös tekintettel az első állampolgársági törvényre (1879:L. tc.).* Miskolc, Studia Iurisprudentiae Doctorandorum Miskolciensium II. 2002. 417-431.
6. *Az állampolgárság elvesztése az 1879:L. tc. alapján.* Miskolc, Studia Iurisprudentiae Doctorandorum Miskolciensium II. 2003. 455-476.
7. *A dualista állampolgársági jog levéltári forrásai, különös tekintettel az 1879:L. tc. megalkotására.* Miskolc, Doktorandusz Fórum, 2003. 421-426.
8. *Első állampolgárság törvényünk (1879:L. tc.) elemzése, különös tekintettel a megszerzés és az elvesztés eseteire.* Debrecen, Könyv és Könyvtár, 2003. 267-293.
9. *Az 1843-as büntető anyagi javaslat létrehozása és büntetési rendszere.* Miskolc, Studia Iurisprudentiae Doctorandorum Miskolciensium V. 2004. 373-390.
10. **Barabási Kun József.** Debrecen, Historia Iuridicae Facultatis II. 2004. 37-63. p. In: P. Szabó Béla, Madai Sándor (szerk.): A Debreceni Tudományegyetem jogtanárai (1914-1949). 264
11. *A honosítás jogintézménye, különös tekintettel az Amerikai Egyesült Államok és az Osztrák-Magyar Monarchia által kötött 1870-es államszerződésre.* Jogtörténeti Szemle, 2004. No. 3. 54-57.

* Vastaggal szedve az értekezés tárgyához kapcsolódó tanulmányok.

12. *Az állampolgárság megszerzése a magyar és az amerikai alkotmányjogban a 19.században.* In: Kajtár István, Béli Gábor, Szekeres Róbert (szerk.): Jogtörténeti tanulmányok VIII. 551-568.
13. *A főispáni tisztség bevezetése Debrecen és Szeged szabad királyi városokban a köztörvény-hatósági törvény alapján.* 606-624. In: Mezey Barna, Révész T. Mihály (szerk.): Ünnepi tanulmányok Máthé Gábor 65. születésnapja tiszteletére. Budapest, 2006.
14. *Ullein-Reviczky Antal.* 143-169. In: P. Szabó Béla (szerk.): *Historia Facultatis Iuridicae* III. A Debreceni Tudományegyetem jogtanárai (1914-1949) II. Debrecen, 2006.
15. *A közigazgatási reformok Debrecen és Szeged szabad királyi városokban (1870-1872).* Szeged, ÁJK Mezővárosaink jogállása a 18/19. században c. konferenciakötet (megjelenés alatt, 2008.)
16. *Az Osztrák Magyar Monarchia középcímere.* Budapest, ELTE ÁJK, Szimbólum kötet II. (megjelenés alatt, 2007.)
17. *A köztörvényhatósági törvény (1870:XLII. tc.) létrejötte.* Debreceni Jogi Műhely (megjelenés alatt, 2007.)
18. *A közigazgatási reform és a helyi politika viszonya Debrecenben és Szegeden (1870-1872).* Debreceni Szemle (megjelenés alatt, 2007.)
19. *Szakigazgatás vagy hatalompolitika a dualizmusban. Közigazgatási reform Debrecenben és Szegeden (1870-1872).* Századok (megjelenés alatt, 2008.)

Recenziók:

20. Varga Norbert – Madai Sándor: *Recenzió a Huszti Vilmos emlékkönyvről.* Magyar jog, 2002. 60-63.
21. *Angolszász jogtörténeti értekezések.* KLIÓ, 2002. 5-7.
22. Szabó István: *A államfő jogállása a Weimari Köztársaságban.* Magyar jog, 2002. 254-255.
23. *Az amerikai jog a XX. században.* Jogtörténeti Szemle, 2004. 93-94.